

SUN'IY INTELLEKT VA UNING KUNDALIK HAYOTGA TA'SIRI: IMKONIYATLARI VA CHEKLOVLARI

Erejepov Timur Ismayl uli
Nukus davlat pedagogika instituti

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun'iy intellektning (AI) kundalik hayotdagi o'рни, imkoniyatlari va cheklovlari o'rganiladi. Sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi tufayli u turli sohalarda – sog'liqni saqlash, transport, uy-joy va xizmat ko'rsatish sohalarida qo'llanmoqda. Biroq, AI texnologiyalaridan foydalanishda maxfiylik, kiberxavfsizlik, ish o'rinlarining qisqarishi kabi muammolar ham uchraydi. Ushbu maqola AI imkoniyatlari va cheklovlarini misollar yordamida tahlil qiladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, kundalik hayot, imkoniyatlar, cheklovlar, avtomatlashtirish, kiberxavfsizlik

KIRISH

Sun'iy intellekt texnologiyalari so'nggi yillarda hayotimizning turli jabhalariga kirib keldi va kundalik hayotimizda o'z o'rnini topdi. Hozirgi kunda ko'plab xizmatlar, texnologiyalar va qurilmalar sun'iy intellekt asosida ishlaydi. Ushbu maqolada AI texnologiyalarining asosiy foydalari va u bilan bog'liq muammolar tahlil qilinadi.

Asosiy qism

1. Sun'iy intellektning kundalik hayotdagi imkoniyatlari

- Shaxsiy yordamchilar: Bugungi kunda Apple Siri, Amazon Alexa va Google Assistant kabi ovozli yordamchilar odamlarga uy vazifalarini bajarishda, masalan, eslatmalar berishda, musiqa qo'yishda va internetdan ma'lumot izlashda yordam beradi. Ushbu shaxsiy yordamchilar AI texnologiyalaridan foydalanib, foydalanuvchining ovozi va harakatlarini aniqlaydi.

- Sog'liqni saqlashda: Tibbiyotda AI texnologiyalari rentgen va MRI kabi tibbiy tasvirlarni tahlil qilishda, kasalliklarni erta bosqichda aniqlashda qo'llanmoqda. Masalan, AI algoritmlari orqali ko'krak bezi saratoni, o'pka infeksiyalari va boshqa kasalliklar belgilarini aniqlash bo'yicha dasturlar yaratilgan.

- Transport va logistika: Uber va Lyft kabi transport kompaniyalari yo'nalishlarni optimallashtirish va mijozlarga eng qisqa va xavfsiz marshrutlarni tanlashda AI texnologiyalaridan foydalanadi. Shuningdek, haydovchisiz avtomobillar (masalan, Tesla) AI texnologiyasi asosida harakatlanadi, bu esa transport sohasida avtomatlashtirish imkonini beradi.

● Xizmat ko'rsatishda: Bank va mijozlarga xizmat ko'rsatish markazlarida chatbotlar orqali mijozlarga yordam ko'rsatiladi. AI asosida ishlovchi chatbotlar foydalanuvchi savollariga avtomatik javob berish imkoniyatiga ega va mijozlarni kerakli xizmatlarga yo'naltiradi.

2. Sun'iy intellektning cheklovlari

● Kiberxavfsizlik va maxfiylik muammolari: Shaxsiy yordamchilar va aqlli uy tizimlari orqali yig'iladigan shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi dolzarb masala bo'lib qolmoqda. AI texnologiyalari noto'g'ri ishlatilib, foydalanuvchilarning shaxsiy ma'lumotlarini noqonuniy qo'llanishiga olib kelishi mumkin. Misol uchun, Face ID kabi yuz tanish tizimlari orqali to'plangan ma'lumotlar maxfiylik uchun xavf tug'diradi.

● Ish o'rinlarining qisqarishi: AI texnologiyalari tomonidan avtomatlashtirilgan vazifalar ko'plab kasblarni almashtirishi mumkin. Masalan, ishlab chiqarish liniyalarida robotlar va avtomatlashtirilgan tizimlar ishchilar o'rnini egallamoqda. Bu esa, ayrim sohalarda ish o'rinlarining qisqarishiga olib keladi.

● Huquqiy va axloqiy masalalar: AI texnologiyalari qarorlar qabul qilishda yanada mustaqil bo'lib bormoqda, bu esa huquqiy va axloqiy muammolarni keltirib chiqaradi. Masalan, haydovchisiz avtomobil yo'l-transport hodisasi sodir qilganda javobgarlik kimga yuklanishi haqida aniq bir javob yo'q.

3. Kelajak istiqbollari

Kelajakda sun'iy intellekt texnologiyalari rivojlanishi bilan bir qatorda, ularni mas'uliyatli qo'llash va nazorat qilish bo'yicha qoidalar ishlab chiqilishi kutilmoqda. Masalan, AI yordamida ta'lim va tibbiyot sohasida shaxsiy xizmatlar va diagnostika sifatini oshirish rejalashtirilmoqda. Shu bilan birga, AI texnologiyalari atrof-muhit muammolarini hal qilishda ham yordam berishi mumkin, masalan, energiya tejamkorlik va ekologik monitoring jarayonlarida.

Xulosa

Sun'iy intellekt kundalik hayotimizda ko'plab qulayliklar yaratmoqda, ammo uning qo'llanilishi bilan bog'liq xavf va cheklovlarni ham unutmaslik kerak.

AI texnologiyalari imkoniyatlari ko'pligiga qaramasdan, ularning xavfsiz va axloqiy jihatdan mas'uliyatli qo'llanilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu sababli, AI bilan bog'liq masalalarni hal qilish, ayniqsa, maxfiylik va kiberxavfsizlik sohasida chora-tadbirlar ishlab chiqish zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Russell, S., & Norvig, P. (2020). Artificial Intelligence: A Modern Approach. Pearson.

2. Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (2016). Deep Learning. MIT Press.
3. Geis, J. R., Brady, A. P., & Wu, C. C. (2019). Ethics of Artificial Intelligence in Radiology: Summary of the Joint European and North American Multisociety Statement. *Radiology*, 293(2), 436-440.
4. Vercellis, C. (2009). *Business Intelligence: Data Mining and Optimization for Decision Making*. John Wiley & Sons.
5. Mukherjee, S., & Shaw, R. (2021). AI-based autonomous vehicles: Security issues and challenges. *Internet of Things*, 16, 100431.

